

Gillaren

Medlemstidning för Stockholms Spelmansgille

Nr 1/2014

Stockholms
Spelmansgille

Stockholms Spelmansgille grundat 1944

<http://www.stockholmsspelmansgille.se/>

Förtroendevalda år 2014:

Nämnden:

Styresman: Stefan Lindén
Medelsförvaltare: Mats Rönnås
Skrivare: Fredrik Bruno
Ordinarie ledamöter: Vappu Hämeenaho, Helen Grid
Ersättare: Kaj Nenning, Lasse Lidgren

Övriga funktionärer:

Spelfogde, notfogde, arkivarie: Allan Westin
Stf. spelfogde: Stefan Lindén
Granskningsmän: Kaj Jarlevik, Margareta Berglind
Redaktörer för Gillaren: Lasse Lidgren, Eva Crona
Ansvarig för hemsidan: Inga Bergenmalm Kontakt: sthlmspel (at) gmail.com
Valberedning: Ulf Fredriksson, Klas Lundqvist

Medlemskap:

Information: Stefan Lindén, tel. 0158-13554. Enskild medlem 200 kr. Familj 250 kr.
Betalningsmottagare: Stockholms Spelmansgille. Plusgiro 56312-2. Ange vid betalningen att beloppet avser medlemskap.

Musikinstrumentförsäkring:

Försäkringshandläggare: Stefan Lindén, tel. 0158-13554. Information, se hemsidan, webbadress enligt ovan.

Gillaren

Medlemstidning för **Stockholms Spelmansgille**

Ansvarig utgivare: Stefan Lindén
Redaktörer: Lasse Lidgren, Kristinehamngatan 66, 12344 Farsta, lasse.lidgren(at)pp.ephone.se, tel. 0702-780816
Eva Crona, eva.crona(at)gmail.com, tel. 0707-527235

Detta är Gillaren nr 1/2014. Nästa nummer utkommer om cirka ett halvår.

Framsidesbild: Från Gillets spelmansstämma 25 maj på Jakobsbergs gård. Foto: Lasse Lidgren

SSG:s årsstämma år 2014 hölls den 26 mars och en ny nämnd valdes då enligt ovan. Nästa årsmöte kommer att hållas vid SSG:s sista onsdagsspelning under mars månad år 2015.

Ärade läsare

Det har varit ett uppehåll i utgivandet av Gillaren beroende på föregående redaktörs sjukdom och bortgång. När Ulf Elf tillträdde som redaktör för Gillaren 2008 skrev han bl.a. om sitt uppdrag, ”en redaktör som med egna idéer och ambitioner ska försöka föra Gillaren framåt mot nya och nygamla mål.” Man måste säga att Ulf:s ambitioner har burit frukt. Vi försöker följa i hans väl upptrampade fotspår eftersom vi är nybörjare på det här.

Medlemsbladet Gillaren har fr.o.m. detta nummer nya ansvariga. Vi är två som ska hjälpas åt med uppgiften att göra tidningen. Tidningen blir bättre ju fler vi är så har du text och bilder du vill dela med dig av får du gärna skicka det till oss. Så känn dig välkommen att låta andra ta del av dina upplevelser på olika evenemang av folklig karaktär. Inget bidrag är för litet. Skriv som du tänker, man kan hjälpas åt med redigeringen, om det är nödvändigt.

Red. vill ha såväl positiv som negativ kritik på sättet att göra tidningen, samt förslag som kan medverka till att tidningen blir läsvärd.

Lasse Lidgren

Eva Crona

Ulf Elf (1940-2013)

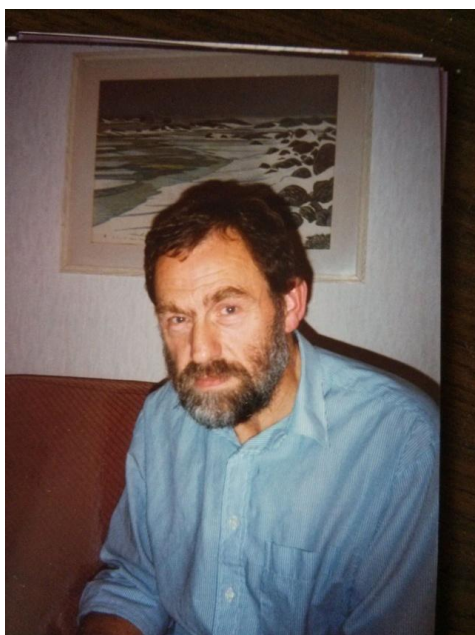

Foto: Privat

Ulf Elf, vår tidigare redaktör för Gillaren, har lämnat oss. Ulf hade nyss fyllt 73 år när han efter en tids sjukdom avled 26 maj 2013.

Ulf växte upp på Sigtunagatan i Vasastan. Därmed kom han att göra sin skolgång bland annat i Vasa Real där vi, Stockholms Spelmansgille, övar idag. Genom sitt arbete med Gillaren fick Ulf anledning att återse skolan när den engagerade Gillet till en temadag under hösten 2012. Besöket på temadagen resulterade i ett trevligt, informativt reportage i Gillaren om elevernas och Gillets lyckade samarbete. Ulf:s reportage var inspirerande och underhållande att läsa.

Jag lärde känna Ulf genom Folkdanslaget Skördegillet i början på 70-talet. Skördegillet som grundades 1917 hade nyligen omstartats efter några års inaktivitet. För att värva medlemmar anordnade man en gammaldanskurs på Skansen där Ulf var en av deltagarna som sedan fortsatte i Skördegillet. Ulf visade stor entusiasm och bidrog mycket till lagets sammanhållning. Ett exempel: laget inbjöds vid ett tillfälle av Skördegillets spelman att besöka folkdanslaget på hans tidigare hemort i Småland. Det blev dålig respons varpå Ulf sa ”Det är klart att vi ska åka, jag tänker åka” och genast anmälde sig tillräckligt många för att fylla en buss. Tillsammans med fler från laget åkte vi flitigt runt på

spelmansstämmor både norr- och söderut som till Delsbo, Västerdalarna, Julita med flera platser. Ulf kunde lyssna i timmar, även om kvällen var sen, när han träffade på duktiga buskspelmän

Ulf tog alla tillfällen i akt att dansa till och lyssna på folkmusik. Han besökte flitigt Stockholms Spelmansgilles månadsträffar redan på 70-talet då de oftast ägde rum i Farsta Forum. Ulf spelade inte själv utan uppskattade träffarna för möjligheten att höra fin folkmusik och dessutom få dansa till den.

Ulf var en allätare inom både dans och musik. Förutom polskor och gammaldans lärde han sig tango, cha-cha, rumba, modern vals mm och lyssnade gärna på både jazz, country, visor och annan musik. Med sitt stora intresse för dans nöjde han sig inte med att dansa. Han ville instruera själv. Många är de som lärt sig gammaldans och/eller polskor med Ulf som danslärare på kurser anordnade hos bland annat Mälparingen, Sofialekarne, Mälarsalen, IBM och Tullverket. Ulf var en av initiativtagarna till dansföreningen Mälparingen som 30-årsjubilerar i år. Föreningen utsåg honom och hans dåvarande sambo till hedersmedlemmar som erkännande för deras outtröttliga, entusiasmerande polskedansinstruktioner vilka ledde till att många i föreningen erövrade polskemärken liksom han själv gjort tidigare.

När Gillet 2008 behövde en ny redaktör till Gillaren erbjöd sig Ulf att ta den sysslan. Han visade sig vara som klippt och skuren för denna. Hans genuina intresse för uppdraget spelade säkerligen en viktig roll. Jag är övertygad om att han gärna hade stannat som Gillarens redaktör om han hade fått vara fortsatt med oss.

Så blev det tyvärr inte. Många av oss har mist en vän och Gillet har mist en duktig redaktör men också en trogen supporter och medlem. Vi saknar och kommer att sakna honom.

Ulf efterlämnar barnen Johan och Jennie samt livskamraten Lillemor.

/Birgitta Carlson
Stockholms Spelmansgille

Juno Boberg (1941-2014).

Foto: Lasse Lidgren

Mitt i våren nåddes vi av beskedet att Juno hade gått bort efter en tids sjukdom, 72 år gammal. Han, och hans blockflöjt, hade varit borta ett tag från gilletts övningar, men så sent som i januari var han med på en spelning i Kungsholmens församlingssal. Jag minns honom som ett energiknippe inom den folkliga kulturens område. Han var på 1970-talet med om att starta Mälarö Gille, tidskriften ”Omdans”, och Mälaröstämman. Till yrket var han arkivarie, och han jobbade med att digitalisera landstingets journalarkiv. Privat hade han också ett stort arkiv, framför allt om folklig dans, men han hade också samlat folkliga visor, som han gärna sjöng på visstugor och liknande. Han ledde också olika danskurser, och någon gång var jag med och spelade i de sammanhängen. Juno var en riktig eldsjäl, jag kommer att sakna honom, hans kamratskap och våra intensiva diskussioner om olika frågor inom folkmusik-kulturen.

/Allan Westin

Stockholms spelmansgille hösten 2014

Spelövningar hösten 2014 i Stockholms Spelmansgille äger rum på onsdagar kl. 18.00 – 21.00 (samling kl. 17.45) på Vasa Real-skolan, korsningen Karlbergsvägen – Dalagatan, nära Odenplan. Sal 21 C (två trappor upp). Kök saknas, tag med eget fika (och ta hem soporna!). Vi börjar redan 27/8 med rep inför Skansen-stämman, sen varje onsdag (utom vecka 44, 29/10, då det är höstlov) fram till en bit in i december, datum för sista gången ännu inte fastslaget. Dessutom "Gillestuga", en spelträff vissa söndagar på Jakobsbergs gård i Bredäng kl. 13.00-ca 15.30. Samling för onsdagsgruppen 12.00, för övriga spelmän 12.30. Datum 28/9, 26/10 och 30/11.

Låtar för onsdagsgruppen:

Nr.*	September	(Tonart)	Källa
31	Ola Lans polska	G	G:47
61	Årdalapolskan	Dm	
502	Bertil's polkett	G	J:42
29	Laggar Anders polska	D	PB:267
218	Va'de'du? Vals Öland	Dm	SL:245
803	Fäbodlåt, Lillhärdal	Am	G:232

Oktober (inte 29/10!)

805	Långdans fr Sollerön	Dm	
804	Långdans fr Mora	D	
201	Vals fr Backen, Ås	Gm	
507	Polkett, Svartmara, Åland	G	
43	Polska e Rönnqvist	G	
601	Engelska fr Nättraby	D	
28	Känner du den... (vispolska)	G	

November

34	Lapp-Nils polska	GmG	SL Jämtl 170
216	Vals fr Sänga	Dm	SL Uppl 183
510	Ydrepolketten	DIII	J:44
12	Fanteladda, Norge	D	
414	Rönnqvists brudmarsch	G	G:207
48	Stenselepolskan	Gm	

December

602	Stenhuggarengelska	G	BB:10
704	Tjeckisk polka	DIII	
421	Trettondagmarschen	A	G:203 + rep. Och lite annat

OBS! Lördag 30 augusti är Skansenstämman.

FÖRKLARINGAR: Tonart är i regel dur, moll betecknas med "m" efter bokstaven. III betyder "3 repriser". Exempel: DmIII betyder att låten har tre repriser, alla i D moll.

Källorna är i regel notsamlingar: J = "Jubileumlåtar 2007", PB = Paul Bäckströms Dala-bok, G = Gillets gamla lösbladsserie, GB = Grön (folkdans-)bok, BB = Blå (folkdans-)bok. SL = Svenska Låtar (olika landskap)

*) Nummer utan bokstav framför syftar på Gillets nya lösbladssystem från nov.2013.

Undrar du nå't, ring Allan Westin 08-381042.

Allspelslåtar, 28 september i Bredäng

September	(Tonart)	Källa	Nr*
Reinländer fr Idre	DmIII		309
Wigers polska, Järvsö	G		58
Vals e. Hultkläppen	A		206
Böl-Olle-låten	Hm D	PB:713	305

Oktober, 26 oktober i Bredäng, allspel

Orevalsen, Dalarna	G	G:106	211
Lanna-Villes schottis	Dm		311
Polska e Mattias Blom	G		03
Gånglåt fr Mockfjärd	D	G:80	412

November, 30 november i Bredäng, allspel

Horgalåten	AmIII		20
Vals fr Kall, Jämtland	GD		207
Haverö-schottis	Dm	GB:62	308
Julottan, polska	G		22

SSGS Spelstugor Jakobsbergs Gård Bredäng våren 2014

Vårens spelstugor, sista söndagen i månaden fr.o.m. januari t.o.m. maj, har varit välbesökta av såväl spelmän som åhörare. Som vanligt flitigt deltagande i allspelet och Onsdagsgruppens framträdanden. Därtill smågrupper och solister samt gästande spelmän enligt spellista. Välskött servering med goda mackor och bullar har ökat trevnaden till det maximala både för spelmän och för publik.

Nedan följer lite mer utförliga redogörelser för vad som tilldrog sig på några av vårens spelstugor.

Mars

Gillestugan i mars, omdöpt till MUSIK-CAFÉ, gick av stapeln med solsken ute och vårkänningar. Musik-caféet var välbesökt och vi möblerade för att ge mer utrymme för fikande gäster i café-delen. Ett 40-tal gäster kom till caféet och enligt en snabbenkät var de flesta vänner och bekanta till spelmännen samt medlemmar i Stockholms Spelmansgille.

Allspelet drog igång med ca 40 spelmän och därefter framträdde medlemmar i Stockholms Spelmansgille. Onsdagsgruppen spelledare Allan Westin nämnde vid den inledande presentationen av spellistan att fler hade velat uppträda men det fanns inte utrymme tidsmässigt.

Från Onsdagsgruppen spelade följande solo, Kaj Nenning på fiol, Verner Bogren på fiol med tre polskor, Fredrik Andersson på fiol samt Anders Lindstrand på olika spelpipor. Anders nämnde att han inspirerats av den annalkande våren och spelade en friarvisa och några brudmarscher. Tre spelmän ur Onsdagsgruppen framträdde med irländska låtar, utlärd av Maria Vallenor som gått kurs i irländsk folkmusik. Förutom Maria på fiol spelade där Lasse Lidgren på tvärflöjt och Klas Lundqvist på mandolin. De avslutade med att spela och sjunga en rivig låt om en rövare med kärleksbekymmer. Cecilia och Stefan Lindén sjöng visor á capella.

Rune sköter serveringen. Foto: Birgitta Carlsson

Onsdagsgruppen spelade månadens låtar i ett par block mellan de uppträdande.

Rune kopplar av på dansgolvet. Foto: Birgitta Carlsson

Göran Janulf var siste man på denna del av programmet och spelade durspel resp. säckpipa.

Mei Kuei i onsdagsgruppen. Foto: Birgitta Carlsson

Som avslutning blev det dans till spel. Först ut att föreslå låt var Säbb Johns dotter Inger på gitarr. Hon valde Säbb Johns gånglåt till vilken man dansade snoa. Flera par dansade flitigt, även om spelmännen var fler till antalet.

April

Även denna söndag var det fint väder och efter de olika sceninslagen dansade och spelade man både ute på gårdens lilla dansbana och inne i flygelbyggnaden.

Direkt efter gillestugan tog sig Onsdagsgruppen till Kungsträdgården för spel på scen. Man firade där Folkdansens Dag och Stockholms Spelmansgille hade engagerats för att spela till dans.

Maj

Gillestugan i maj blev i stället en Spelmansstämma, se separat reportage.

/Eva Crona

Utomhusspel till dans på Jakobsbergs gård 27 april. Foto: Erik Bergenmalm.

Stockholms Spelmansgilles stämma 25 maj 2014

Stockholms spelmansgille fyller 70 år i år och bestämde att fira det med att arrangera en spelmansstämma 25 maj på Jakobsbergs gård i Bredäng, där spelmanslaget brukar ha gillestuga en gång i månaden.

Många drog sitt strå till stacken med förberedelser som affischer, information till lokaltidningar och på Facebook, skyltar, kontakt med medverkande etc. Även vädret gjorde sin insats denna söndag, det var soligt och varmt och vi kunde vara både inomhus och ute på gården.

Stämman öppnade kl 13 med en timmes konsertprogram i flygeln och började med allspel med femtiotal spelmän på dragspel, flöjter, nyckelharpor, skotsk-irländsk harpa, gitarrer, mandolin och fioler. Det var fullsatt i den lilla publika delen i flygeln och många lyssnade ute på gården. Allspelslåtar var Vendelpolskan, Säbb Johns gånglåt, Hambo på logen samt Doroteapolketten.

Därefter soloupptredanden, först ut var Arne Blomberg från Östergötland, riksspelman på fiol och hedersmedlem i Stockholms Spelmansgille. Arne spelade fyra låtar i Jernbergstraditionen, bl.a. Sikviks polska och Lurk Jonas, från början en trall-låt. Sedan spelade Yvonne och Lennart Sohlman, tvåstämmigt på fiol, jämtländska låtar. Först en polska av Arvid Brännlund från Ragunda, sedan två slängpolskor i tretakt samt en senpolska från Klövsjö. Lennart berättade också om sin bakgrund i Stockholms Spelmansgille.

Nästa duo spelade också tvåstämmigt på fiol, vår spelldare Allan Westin tillsammans med Torbjörn Wallin. De spelade Dalalåtar och började med Kronprinsens polska, från 1920-talet (således tillägnad den som sedan blev kung Gustaf VI Adolf). Därefter följde en vals av Gössa Anders samt Kom lilla flicka, en polska av Kalle Almlöf.

Följande programpunkt var visor med Cecilia och Stefan Lindén och deras tema den här gången var visor om de fattiga, som "Inte till att skära" och "Kom fattigdom och häng dig på". De avslutade med en visa om god kärlek, "Var ska jag ställa hästarna" en rolig visa med rolig titel. Näst sist ut i konsertprogrammet spelade Rachel Pettersson, medlem i onsdagsgruppen, på sin skotsk-irländska harpa och berättade om instrumentet. Rachel spelar annars nyckelharpa i onsdagsgruppen, så det var en upplevelse att få höra henne spela på detta för oss nya och ovanliga instrument. Rachel spelade först solo och därefter i duo med Allan Westin på fiol, Klövsjö brudmarsch och Stens vals.

Rachel spelar på sin skotsk-irländska harpa. Foto: Lasse Lidgren.

Onsdagsgruppen avslutade konsertprogrammet med några av de låtar vi övat under maj månad.

Sedan var det spel till dans i flygeln där spelmän enskilt, bl.a. Fredrik Andersson samt i grupper, bl.a. Slagsta Gille, hade tecknat sig på spellistan och de danslystna fyllde dansgolvet.

Vi hade denna dag också tillgång till huvudbyggnaden där det var servering på nedervåningen och spelstuga resp. visstuga på övervåningen. Serveringen var välförsedd och välbesökt och eftersom det var fint väder tog många med sig fikaket ut på gården där det var buskspel.

Buskspel på gården, till höger Ulla i onsdagsgruppen. Foto: Lasse Lidgren.

Spelstugan en trappa upp leddes av Yvonne och Lennart Sohlman som lärde ut två jämtländska slängpolskor i tretakt efter John Erik Mattson, Timmerkusen och en av Tvillingpolskorna. Där deltog spelmän på flöjt, nyckelharpa, dragspel och fiol. Deltagare jag pratade med var mycket nöjda med de fina låtarna, stämmorna och att man hade kunnat följa med i spelet.

Visstugan leddes av Cecilia och Stefan Lindén som omväxlande med deltagarna föreslog visor. Man sjöng bl.a. visan om häst och vagn från konsertprogrammet, den s.k. sifferlåten och en visa

om att dra upp rovor. Denna del av programmet var också uppskattad kunde jag höra av de deltagande på väg ut.

Sammanfattningsvis, allt flöt på bra på vår egen spelstämman, de uppträdande fick mycket uppskattning, spel- och visstugorna hade fullt med

deltagare, mycket buskspel ute och inne, överallt, full fart i dansflygeln och smarrig förtäring.

Tack till alla som drog ett tungt lass!

/Eva Crona

Gilletts stämman 25 maj: Buskspel på gården med spelleddare Allan. Foto: Lasse Lidgren

Året som gått

Förutom våra sedvanliga månadsträffar på Jakobsbergs gård har Gillet låtit höra om sig på många platser det senaste året. Här kommer några exempel på det.

2013

31 augusti. Riksspelmansstämman på Skansen. Gillet spelade scenspel på Hazeliussgården, samt till dans på Galejan och på Tingvallen. När vi spelade på Hazeliussgården kom det förbi ett bröllopsfölje, så vi fick tillfälle att spela en brudmarsch för brudparet.

25 september. Gillet gav en lunchkonsert i ljushallen "Sing-Sing" på Kungliga Tekniska Högskolan.

9 november. Resa till Ålands spelmansgilles 60-års jubileum. Se tidningen Spelmanen nr 1/2014 för fylligt reportage av Fredrik Bruno.

2014

4 januari. Bygdedansens vänners spelmansstämman på Fältöversten. Gillet spelade på scen och till dans, och även "buskspel" i hallen.

18 januari. Stämman i Kallhäll. Gillet spelade till dans. Vårt dansspelande blev förevigat på video, som vi senare kunde beskåda på en onsdagsträff.

27 januari. Gillet spelade på scen på Kungsholmens församlingshem.

8 februari. Slagsta gilles vinterstämman i Hallunda Folkets hus. Vårt gille spelade till dans.

27 april. Dansens dag i Kungsträdgården. Direkt efter söndagens spelträff i Bredäng for Gillet in till Kungsträdgården och spelade till dans.

Kungsträdgårdens scen. Foto: Erik Bergenmalm.
Allan presenterade låtarna,

... varpå Gillet framförde dem. Foto: Erik Bergenmalm.

18 juni. Riddarsporrens seniorboende, scenspel på innergården.

19 juni. Scenspel på Långbrobergs äldreboende.

Långbroberg. Förberedelse inför scenspel. Foto: Lasse Lidgren

Långbroberg. Efter framträdandet bjöd personalen på kaffe och tårta. Foto: Lasse Lidgren.

7 augusti. På Hesselby Folkmusikfestivals första dag buskspelade Gillet till allmän förtöjelse. Några tappra par dansade till vår musik på grusgången intill.

/Lasse Lidgren

7 augusti Hässelby: Gillet buskspelade utanför festivalområdet. Foto: Lasse Lidgren.

7 augusti Hässelby: Gillet buskspelade innanför festivalområdet. Foto: Eva Crona.

Gillets medlemmar berättar

Fyra medlemmar i Onsdagsgruppen berättar för oss om sitt spel från lite olika infallsvinklar. Det visar sig också att tre av dem har vuxit upp med dragspelande pappor.

Först ut är Anders. Han beskriver blockflöjten, hur man spelar och stämmer samt utlovar en fortsättning för att berätta om folkliga spelpipor. Brita J berättar om sitt spel på olika instrument

under årens lopp. Brita S beskriver sin väg från orkesterspel till folkmusiken och vi får också läsa om hur man kan gå till väga för att lära sig spela i stämmor. Ulf skriver om bygge av nyckelharpor men också om de många spelmän och lärare han mött under årens lopp. Vi hoppas att detta omfång i berättandet kan inspirera andra medlemmar att fatta pennan inför kommande nr av Gillaren.

/Eva Crona

Blockflöjter och folkliga spelpipor av

Anders Lindstrand.

I detta nummer av Gillaren inleds en artikelserie om blockflöjter och folkliga spelpipor. Del 1 handlar om blockflöjterna.

Anders buskspelar. Foto: Lasse Lidgren

Blockflöjtsfamiljen

Blockflöjterna finns i många storlekar. De vanligaste idag är sopranflöjten med grundtonen c, altflöjten med grundton f, tenorflöjten med grundton c och basflöjten med grundton f. För varje storlek större så sänks grundtonen en halv oktav lite slarvigt formulerat och för varje större flöjt med samma grundton c respektive f så sänks grundtonen en hel oktav. Sedan finns för den kräsne utövaren ytterligare 2 ännu mindre flöjter och (minst) 2 ännu större basflöjter, men dessa lämnar vi därhän just nu.

Tonarter

Att blockflöjten har en grundton c eller f betyder inte att man bara kan spela i c respektive f dur, utan flöjterna är kromatiska och man kan i princip spela i alla tonarter. Men ju fler kors- eller b-förtecken desto krångligare grepp för att täcka de olika fingerhålerna. Men det är ju inget problem för oss i

gillet, de flesta låtarna går i G eller D och endast undantagsvis förekommer andra tonarter.

Tonomfång

Tonomfång är i praktiken 2 oktaver kromatiskt. För fiolspelmanen så kan exempelvis tenorflöjtens omfång beskrivas med den lägsta tonen C ligger på G-strängens tredje finger och det högsta C ligger en bit ovanför det sträckta lillfingeret på E-strängen. Och hur många låtar spelar vi inte i det intervallet!

Kan man stämma en blockflöjt?

Många undrar om man kan stämma en blockflöjt och svaret är både ja och nej. Det beror lite på hur man ser på saken. Ett exempel får visa tanken. En skicklig pianostämmare stämmer ett piano på några timmar och sedan är det färdigt för användning. Pianisten sätter sig tillrätta på sin pall och gör inga ansträngningar att stämma om pianot ”där och då” i spelsituationen för att anpassa sitt instrument till eventuella medmusikanter. På frågan om pianot kan stämmas är svaret alltså både ja och nej liksom för blockflöjten. Ett annat exempel kan dras med en välstämd fiol, som musikanten själv stämmer sträng för sträng inför varje spelning. Men hur välstämd fiolen än är så kan resultatet ändå bli falskspel om musikanten inte sätter fingrarna på rätt plats på greppbrådan.

Jaha, tänker nu läsaren, vad betyder nu allt detta för stämning av en blockflöjt?

Från fabriken kommer flöjten färdigstämd i sin grundton. Vanligast är att stämning är baserad på 440Hz, men en del fabriker stämmer efter 442Hz liksom för övrigt många dragspelare.

Denna grundton stämmer om flöjten är ”lagom” uppvärmd och man blåser med ”normalt” lufttryck. Tonhöjden varierar nämligen med hur hårt man

blåser. Vid hårdare blåsning så stiger tonhöjden och om man ”fegar” så sjunker tonhöjden.

Sedan tillkommer faktorer som värme och luftfuktighet, vilka också påverkar tonhöjden och de knep man kan laborera med vid stämning är:

- Dra isär flöjten lite för att sänka grundtonen.
- Anpassa lufttrycket hårdare eller lösare (ton för ton).
- Hitta alternativa grepp om någon enstaka ton är lite falsk (varje flöjt är en individ).

Så om det inte stämmer så beror det i lika hög grad på utövaren som på flöjten.

En ytterligare komplikation är flöjtens relativt svaga ljudvolym. För att kunna anpassa

anblåsningen för att uppnå en korrekt tonhöjd så behövs ”medhörning”; man behöver höra sig själv mitt i hela ljudbruset för att kunna anpassa sig till övriga musikanter, och det är inte alltid så lätt.

Lokalens egenskaper och gruppens placering

Somliga lokaler har en bra akustik och hjälper till med att skapa ”medhörning”, som till exempel vår övningslokal på Vasa Real. Andra lokaler förmligen äter allt ljud. Då kan en kompakt gruppering av musikanterna ändå hjälpa till att skapa ”medhörning” och dessutom underlätta samspelet. Två flugor på smällen!

Fortsättning i nästa nummer av Gillaren.

/Anders Lindstrand

Intervju med Brita Jacobsson

Jag är på väg till Brita J. Vi har varit med i samma fiolcirkel där vi har lärt känna varandra. Och för två år sedan började vi i Onsdagsgruppen.

Efter viss övertalning har jag fått lov av Brita att göra en liten intervju med henne om hennes spelande under årens lopp.

Brita berättar att hon är uppväxt med mycket musik omkring sig. Hennes pappa spelade fiol och dragspel. När Brita var i tioårsåldern började hon spela dragspel på gehör tillsammans med pappa på fiol. Hon spelade senare även med andra, bl.a. på blåsinstrument, i olika privata sammanhang. Brita började också ta pianolektioner och lärde sig spela efter noter.

När Brita flyttade hemifrån fick hon med sig ett av dragspelen och har fortsatt spela, fast med en del uppehåll. Senare kom Brita att spela en del med sin svägerska Majken Carlsson som var en välkänd och framstående dragspelare på sin tid. Brita gick också på dragspelskurser för en lärare som hette Gunnar Lundgren.

Mest spelade Brita gammeldansmusik och omtyckta melodier som t.ex. Drömmen om Elin. Brita slutade spela dragspel 1995. Senare har Brita övertagit flera fioler efter sin pappa och så småningom väcktes intresset för att lära sig spela fiol.

Brita år 1969.

Brita med Zero Sette år 2014.

2001 började Brita i en studiecirkel i låtutläring på fiol. Brita tycker att det är roligt att spela fiol och ångrar att hon inte börjat tidigare. Brita är mycket positiv till Stockholms Spelmansgille och är tacksam över att få vara med där.

Vid pennan

/Eva Crona

Brita Savér berättar

När jag fyllde 15 fick jag en fiol av min pappa. Inte anade jag då hur mycket glädje jag skulle få av den. Jag sänder ofta en tacksamhetens tanke till pappa.

Folkmusikintresset tog fart på 70-talet. Då hade jag spelat sporadiskt i orkestersonsammanslag, som 2:a fiol. Det kunde betyda ganska mycket "filande", som (i mitt fall) inte var så inspirerande. – Någon tog mig med till Stockholms Spelmansgille, som då höll till i Farsta, och där blev jag, som man säger, "drabbad" av folkmusiken och har sedan dess varit fast. Jag är också med i Dalaföreningens Spelmanslag och ett tjejlager, som heter Djärvarna.

Stämspel är något som jag gärna försöker mig på. Som gammal körsångare har jag inte svårt för att frigöra mig från melodin. Det är kul att kunna variera. På sista tiden har jag mer än tidigare gått in för att lära mig stämmor. Jag spelar in Allans stämmor och lyssnar på dem hemma, tills de i bästa fall sitter som egna melodier och går att gnola på. Sen prövar jag dem till den "riktiga" melodin, som jag också har inspelat. Det blir mycket fel och konstigheter, men ofta lyckas det. På onsdagsövningarna har jag ju också stöd av trion Gittan-Fredrik-Magnus, och det känns tryggt.

Som liten fick jag lära mig spela piano och klinkar fortfarande lite grand. Jag har gått på gitarrkurs, men det har inte satt några spår. Jag har också fingrat på pappas gamla dragspel, men utan framgång. Det är fiolen, som är och förblir min "number one".

Brita scenspelar med Gillet. Foto: Erik Bergenmalm.

/Brita Savér

Från Ulf Fredriksson

Mitt namn är Ulf Fredriksson och jag bor tillsammans med min fru i ett litet radhusområde i Upplands Väsby. Våra två barn är sedan 10-15 år utflyttade, så huset känns onödigt stort idag.

Buskspel på Hesselbystämman. Foto: Eva Crona

Jag har alltid varit intresserad av musik och fick min första gitarr när jag var 8 år. Min far spelade dragspel och hade kurser i dragspel när det var populärt på 50 talet. När jag var ung tyckte jag om att bygga modellbåtar och flygplan på sommarloven. Byggintresset tillsammans med musikintresset bidrog till att jag började på en cirkel i nyckelharpsbygge. Den första harpan byggde jag i slutet på 80- talet och därefter byggde jag snabbt en till för att utnyttja kunskaperna från det första försöket. Det är den harpan jag spelar mest på idag.

Under 70 och 80- talet såg jag också Erik Sahlström spela och jag minns fortfarande hur fantastiskt det lät. Cirkelledare var en man som heter Ole Granfors, hans dotter Ann Christin startade en grundkurs i nyckelharpa som jag snabbt hoppade på. I Väsby bor även den ende som jag vet har varit kommunalanställd nyckelharpspelare. Den nu över

90 år gamle Nisse Nordström hade helgkurser och andra spelträffar för oss. Han bjöd även in andra spelmän som Kurt Tallroth och Bosse Larsson för att lära ut låtar.

Efter den första kursen fick jag tips om att man skulle starta en folkmusikkurs i Solna kulturskola, där Karin Hedlund jobbade som blockflöjtslärare. Hennes man Peter (Puma) Hedlund skulle hålla i kursen för både fioler och nyckelharpor och andra instrument. Peter och hans familj flyttade till Hälsingland och efterträddes av en av de första utbildade nyckelharpspedagogerna och även världsmästare på nyckelharpa Henrik Eriksson. Han är en av de skickligaste nyckelharpspelmän jag hört.

Efter Henrik kom en helt annan spelmansfigur, Magnus Holmström, från Umeå. Han spelade kraftfullt och tog ut allt ljud som fanns ur harpan med sina låtar från Norrland. Magnus började på musikhögskolan i Stockholm och lämnade över till Anna Cristina Widell, som lärde ut många låtar efter Ceylon Wallin och sedan lämnade oss för Östersund.

Edvard Andersson kom närmast från Svedala i Skåne där han varit musiklärare i några år. Nu bildades även gruppen Gränslöst av Ronnie Larsson, en blockflöjtspedagog och duktig fiolspelman. Han lärde ut låtar från Bergslagen och Närke. Edvard tog pappaledigt och efterträddes av Erik Rydvall, som hittade nya sätt få ljud i harpan och även lite nya riff och komp som vi inte varit vana vid tidigare.

För 3 år sedan slutade jag i Solna eftersom folkmusikgruppen skulle läggas ner. Jag sökte en ny grupp att spela med. I Sollentuna skulle en grupp startas i hembygdsföreningens regi, Hersby spelmän, som tränar på torsdagar. Det passade mig bra och det är ganska nära där jag bor. Låtarna är mer av durspelstyp, vilket jag inte har spelat så mycket tidigare.

Jag sökte även lite mer av den typ av låtar som jag spelat tidigare och kom då på att jag träffat en mycket trevlig och duktig spelman i Skåne under några år där jag tillbringar sommaren. Vi har även träffats i Stockholm på olika stämmor, Olle Moberg som spelade i Stockholms Spelmansgille. Jag tittade på repertoaren och tyckte att den passade mig mycket bra. Min oro när man spelar med fiolspelmän att det kan det låta lite ostämt om fiolerna inte håller rätt ton var obefogad. Jag blev glatt överraskad av att det ofta låter mycket bra när vi spelar. Gillet har en bra repertoar och trevliga och duktiga spelmän och en entusiastisk ledare vilket gör att det är roligt att spela .

/Ulf Fredriksson

Onsdagsgruppen har flyttat

Till ny lokal, och över från och med höstterminen 2013 i ett klassrum, sal C21, i Wasa Realskolan på Karlbergsvägen nära Odenplan.

Kontakten med skolan knöts i samband med att Stockholms Spelmansgille engagerades för en aktivitetsdag för eleverna på skolan, på temat folkslag musik och dans. Se reportage i Gillaren nr 2/2012.

Onsdagsgruppen behövde större lokal pga. att gruppens antal kontinuerligt hade ökat sedan en tid. Under läsåret 2013-2014 har ytterligare nya medlemmar kommit till. Vi brukar vara mellan tjugo till fyrtio spelmän närvarande. Vår spelledare Allan Westin för närvaro. Klassrummet där vi spelar är tillräckligt stort, med bänkar för de som så önskar, för notställ mm. Övriga som spelar mer på gehör formerar sig runtom för att kunna följa spelledaren. Till skillnad från övningarna i gamla

lokalen har vi inte möjlighet att ordna fika i pausen utan man får ta med egen förtäring.

Programmet är som tidigare, tio nya låtar första onsdagen i månaden från vår repertoarlista, varav fyra är allspelslåtar inför den månatliga Gillestugan på Jakobsbergs gård. Efter ca två år har vi spelat igenom repertoarlistan och låtarna kommer upp igen.

Spelövningen på onsdagar ger också möjlighet till informationsutbyte och planering av gemensamma arrangemang, som t.ex. spelningar av uppdragskaraktär bland annat på spelmansstämmor.

Vid några av vårterminens övningar har spelledare Allan Westin börjat lära ut ackord och komp. Det är ännu i sin linda och vi har tagit till oss detta i olika utsträckning. Meningen med ackord och komp är att spelet låter fylligare. Fortsättning följer.

14/5 2014 Eva Crona

Våravslutning i onsdagsgruppen. Björn och Göran närmast i bild. Foto: Eva Crona.

Rapport från Hovrastämman 2014

Hovrastämman 2014 ägde rum under Kristi Himmelsfärdshelgen, denna gång för allra sista gången, vilket också präglade hela stämman.

Björn och Viveca Ståbi har varit initiativtagare till och nav i hela stämman. Tjugofyra år har det blivit och tacksamheten över dessa år var flödande och präglade hela stämman. För mig som var där för första gången blev det en oförglömlig upplevelse.

Från torsdag till lördag ägde kurserna rum, i spel, dans och sång. Folkkurserna leddes av en elit av spelmän och pedagoger: Per Gudmundson, Björn Ståbi, Ellika Frisell, Kalle Almlöf, Hans Kennemark, Mia Marin. Ville man spela folkrock kunde man göra det med Hoven Droven-rockarna Kjell-Erik Eriksson och Jens Comén. Man kunde gå på danskurs med Ami Dregelid och Fredrik Lundberg, sjunga med Gunnel Mauritzson, spela nyckelharpa med Erik Rydvall ... En stor del av kurserna, buskspel och dans hölls på Björn Ståbis gård, Hörrgård. Ett annat centrum var vandrarhemmet och området omkring, bl.a. den fina dansbanan.

På fredagskvällen hölls den traditionella lärarkonserten, ett efterlängtat evenemang i Hovra. Dansbanans bänkar och golvcentimetrar fylldes till bristningsgränsen snabbare än jag någonsin sett en lokal fyllas. Eftersom årets konsert var den sista blev den nog något utöver det vanliga - vacker, stämningsfull och rolig.

Under lördagen och långt in på natten utbröt själva stämman där man kunde njuta av underbara konserter (en där Per Gudmundson, Ale Möller och Bengan Janson för första gången spelade tillsammans!), dansa till det ena spelmannslaget efter det andra eller buskspele tillsammans med Bengan Janson, Kalle Almlöf m.fl.

Dalaföreningens spelhelg med Per Gudmundsson maj 2014

Dalaföreningen i Stockholm fyller 75 år i år och spelmannslaget firade med en spelhelg 16 – 18 maj på Västanviks folkhögskola i utkanten av Leksand. Per Gudmundsson från Folkmusikens Hus och Leksands Spelmannslag var lärare.

Vi var förutom Per sammanlagt 38 deltagare, från Dalaföreningen, Gagnefs spelmannslag och spelgruppen Djärvarna. Några av oss från Dalaföreningen är också med i Stockholms Spelmannsgille, Brita S, Eva B, Ulla, Fredrik B samt undertecknad.

Per Gudmundsson lärde ut 6 låtar, Tyska polskan (allspelslåt till kommande Bingsjöstämma och egentligen en schottis), polska efter Blank Anders, polska efter Anders Lust, gånglåt efter Höök Olle, polskan Grattis Lotta samt Brödrapolskan. De två sistnämnda låtarna har Per som upphovsman och är

Denna sista Hovrastämman avslutades av Kalle Almlöf och Björn Ståbi som tillsammans med Hoven Droven spelade Lejsme Pers gånglåt. Scenen togs därefter över helt av Hoven Droven vars sanslösa spel fick oss 70-åringar i publiken att hoppa som tonåringar. Inte många poeter skulle kunna hålla publikintresset uppe efter ett sådant framträdande. Thomas Tidholm kan! Han läste en nyskriven dikt vars utgångspunkt och centrum var alltings slut – dvs. närmast Hovrastämman. Djupt allvar och komik i salig mix, precis som livet självt. I nattmörkret runt scenen ljöd slutligen de magiska tonerna från kohorn, med flera blåsare spelande i ring runt publiken. Vemodigt och vackert!

Eva. Foto: Privat.

/Eva Björling

tillägnade Pers fru resp. Pers söner. Per var noggrann och tydlig vid inläringen av låtarna och nötte in dem i långsamt tempo och uppdelade i fraser. Jag uppfattade det som att alla hängde med trots att vi var en stor grupp. Många av oss tyckte att gånglåten var oväntat svår, så den filar man kanske på lite extra så här i efterhand.

I en paus berättade Per om aktionen mot främlingsfientlighet som har startats av 4 verksamheter, Folkmusikens Hus, Bingsjöstämma, Bodastämman och Delsbostämman.aktionen har startats utifrån att extremhögern anser sig företräda folkmusiken och folkkulturen och man vill inom aktionen motverka att bli Sverigedemokraternas ”skyltfönster”.aktionen har bl.a. medverkat i media och skrivit upprop. Man har tagit fram ett märke med texten ”Spelmän mot främlingsfientlighet” som är till försäljning vid sommarens spelmannsstämmor.

Förutom spelkursen med Per Gudmundsson, hann vi också med att spela med varandra. För mig kändes det som att vi hann med mycket men det var inte bara "låtmatning" utan allt fick plats. Och framför allt fick vi höra Per Gudmundsson spela, det var nog höjdpunkten för många av oss.

Deltagarnas jam på tågstationen. Foto: Eva Crona.

/Eva Crona

Till sist:

Gillet's notarkiv har en del dubletter som kan säljas till medlemmar. Kontakta Allan Westin 08-38 10 42.

Trevlig spelhöst

Önskar Gillaren